

Piotr Godlewski

Globalny i lokalny wymiar współczesnego sportu

Ekonomiczne Problemy Usług nr 78, 9-22

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

**SPORT I REKREACJA
W ROZWOJU CYWILIZACYJNYM**

Piotr Godlewski

Uniwersytet Zielonogórski

GLOBALNY I LOKALNY WYMIAR WSPÓŁCZESNEGO SPORTU

Wstęp

Współczesny sport ma wiele różnorodnych form. Jego kulturowe znaczenie przejawia się w globalnym zasięgu, jest on bowiem najbardziej rozpowszechnioną formą kultury¹ i ważnym komponentem kultury masowej.

Na początku XXI wieku sport w różnych postaciach uprawia lub ma z nim związek ponad miliard ludzi². W sporcie tkwi duży potencjał, a jego globalną, społeczną i ekonomiczną rolę uwzględniono w dokumencie końcowym konferencji w Davos (*The Global Agenda 2009*)³.

Sportowy lobbig globalny, kontynentalny, narodowy i lokalny tworzy warunki do powstawania ponadnarodowych, megainterkontynentalnych organizacji, koordynujących, łączących wspólne interesy, harmonizujących działania

¹ Z. Krawczyk, *Spoleczno-kulturowe wartosci sportu w swietle badan empirycznych*, „Wychowanie Fizyczne i Sport” 1983, nr 3, s. 46.

² Zob. P. Godlewski, *Podmiotowosc sportu a procesy globalizacyjne*, w: *Podmiotowosc w edukacji ery globalnego spoleczenstwa informacyjnego*, red. K. Pajak, A. Zduniak. Warszawa-Poznan 2004, s. 323–327.

³ *The Global Agenda 2009* (Globalny Plan 2009), World Economic Forums. Geneva 2009, s. 280–282 i n. Dokument ten nie odzwierciedla pogladow Komisji Europejskiej, poniewaz zawiera wylacznie interpretacje i opinie autorow.

i spajających działania na rzecz realizacji wspólnych idei. Sport ma duży wpływ na życie społeczne, ideologiczne i ekonomiczne współczesnych społeczeństw.

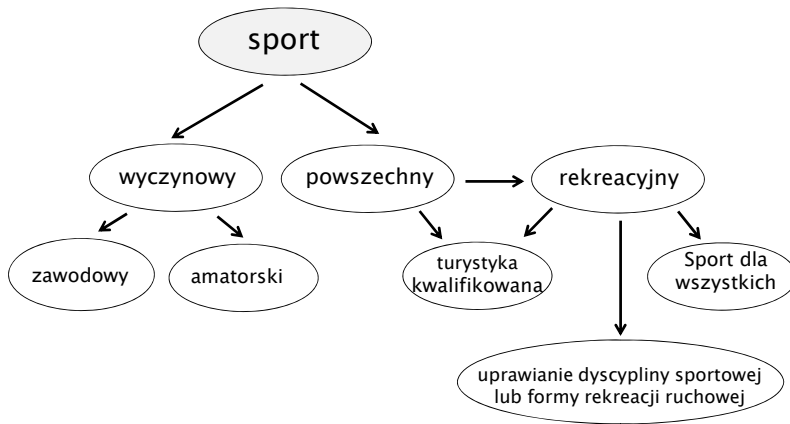
Badania nad interpretowaniem i wyjaśnianiem problemów związanych z rozwojem sportu oraz jego społecznymi i ideologicznymi konotacjami zaowocowały wieloma publikacjami⁴. Ważnym problemem jest usystematyzowanie wiedzy na temat współczesnego sportu, określenie powszechności i popularności sportu w skali globalnej, kontynentalnej i lokalnej. W krajach UE istotna jest naukowa interpretacja danych dotyczących struktury i motywacji uczestnictwa w sporcie i rekreacyjnej aktywności ruchowej. Duże znaczenie ma również ocena polityki sportowej na szczeblu lokalnym i regionalnym oraz skuteczności programów wspierania i rozwoju sportu lokalnego.

1. Sport globalny

Współczesny sport jest heterogeniczny, obejmuje bowiem różne formy współzawodnictwa, różne cele i środki realizacji⁵. Na ogół sport dzieli się na wyczynowy i powszechny. W sporcie wyczynowym najważniejszym celem jest współzawodnictwo sportowe i zwycięstwo. Uczestnikami tej formy sportu są zawodowcy i amatorzy. Sport powszechny, podobnie jak wyczynowy, jest oparty na zasadach współzawodnictwa sportowego, jednak cel uczestników jest inny. Sport powszechny zaspokaja przede wszystkim potrzebę aktywności ruchowej, ćwiczenia dla dobrej kondycji fizycznej i aktywnego spędzaniu czasu wolnego. Podobne cele ma sport rekreacyjny, o charakterze autotelicznym, często w formie sportu rodzinnego lub uprawianego w grupie przyjaciół i znajomych. Pomiędzy sportem powszechnym i rekreacyjnym znajduje się turystyka kwalifikowana (rysunek 1).

⁴ Zob. P. Godlewski, E. Polak, *Subiectivity of Sport Globalization Processes*, w: *Sprts Involvement in Changing Europe*, red. J. Kosiewicz, K. Obodyński, EASS, PTNKF, Rzeszów 2004, s. 61–66; T. Jurek, P. Godlewski, *Efekty przeobrażeń w systemie sportu w Polsce i Niemczech po 1989 r.* Gorzów Wlkp. 2006; P. Godlewski, *Geneza i rozwój sportu spektakularnego (w europejskiej perspektywie)*, w: *Zarządzanie imprezami sportowo-rekreacyjnymi*, red. B. Ryba. Warszawa 2010, s. 17–57.

⁵ P. Godlewski, *The Heterogeneous Nature of the History of Sport. A Look from the East*, w: *New Aspects of Sport History*, red. M. Lämmer, T. Terret, ISHPES – Studium 13/7, Köln 2007, s. 411–416.

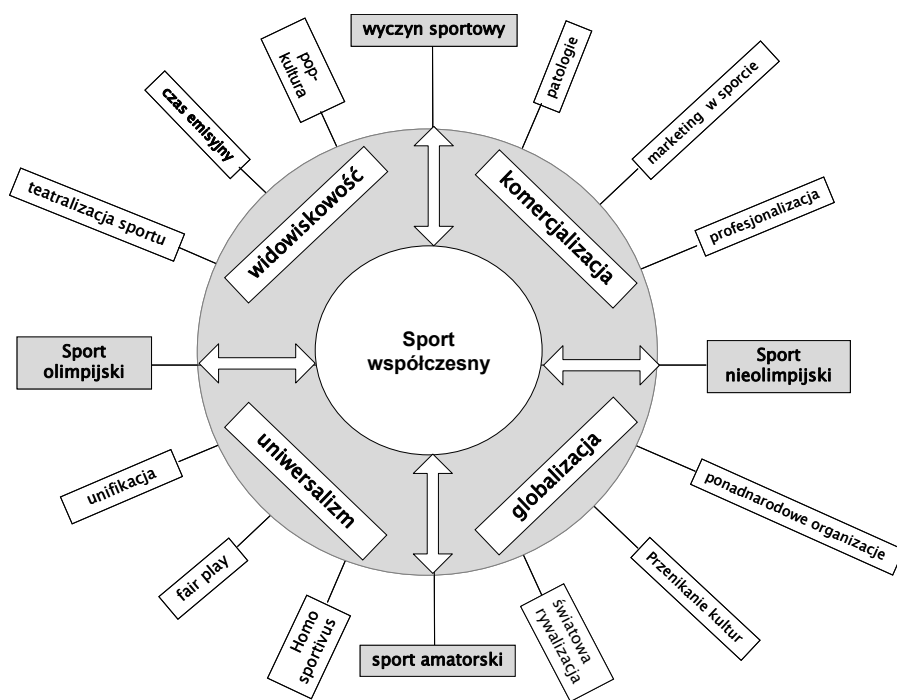
Rys. 1. Formy uczestnictwa w sporcie
Źródło: opracowanie własne.

Współczesny sport wyczynowy jest oparty na czterech głównych filarach: widowiskowości (sport spektatorski, popkultura, czas emisyjny, teatralizacja sportu) komercjalizacji (profesjonalizacja, marketing w sporcie, patologie), uniwersalizmie, unifikacji (*fair play*, *homo sportivus*) i globalizacji (ponadnarodowe organizacje, przenikanie kultur – dyfuzja, światowa rywalizacja).

Sport jest ważną gałęzią gospodarki – generuje około 2% światowego PKB⁶. Ponadto wielkie wydarzenia sportowe mają pozytywny wpływ na turystykę i zatrudnienie.

Sport w krótkim czasie uległ szybkiej globalizacji. Dynamicznie powiększyło się pole współzawodnictwa, jednocześnie rosła liczba ponadnarodowych instytucji, organizacji i stowarzyszeń sportowych odgrywających istotną rolę w gospodarce i polityce światowej (MKOL). Sportowy przekaz telewizji satelitarnej wpłynął na przenikanie się różnych kultur na skutek zaangażowania do transmisji telewizyjnych potężnych środków komunikacji medialnej.

⁶ Światowe Forum Ekonomiczne, Davos 2009.

Rys. 2. Komponenty współczesnego sportu

Źródło: opracowanie własne.

2. Sport w Unii Europejskiej

W instytucjach unijnych jest zgodność co do pozytywnej społecznej roli sportu. Zwraca się uwagę na socjalizacyjną rolę przynależności do zespołu, solidarność grupową, respektowanie zasad i reguł, w tym zasady *fair play*. Sport aktywizuje lokalne społeczności do działań organizacyjnych, przejawiających się w zakładaniu amatorskich klubów sportowych *non profit*, opartych na wolontariacie, co wzmacnia aktywne postawy obywatelskie. Sport stwarza także szansę na zerwanie z patologicznym życiem, tworzy się bowiem przestrzeń do zaangażowania osobistego działania prospołecznego, w tym w walkę z zachowaniami kryminogennymi⁷.

⁷ Biała księga na temat sportu, Komisja Wspólnot Europejskich, Bruksela 2007, s. 7.

W Unii Europejskiej rola sportu również uległa zmianie. W deklaracji Rady Europejskiej z grudnia 2000 roku w sprawie szczególnego charakteru sportu i jego funkcji społecznej w Europie, które powinny być uwzględniane w zasadach wspólnej polityki (*Deklaracja nicejska*), uznano wysoką rangę sportu. W deklaracji stwierdzono, że organizacje sportowe i państwa członkowskie ponoszą odpowiedzialność za prowadzenie spraw związanych ze sportem, a główną rolę odgrywają w tym federacje sportowe⁸. W dokumentach podkreśla się duże zainteresowanie sportem obywateli UE. Europejczycy regularnie uprawiali sport w 700 tys. klubach sportowych lub w innych formach. Na ogół uprawiano sport amatorski, lecz rośnie też znaczenie sportu zawodowego, który odgrywa społeczną rolę, działając stymulująco na inne formy sportu. Aktywność sportowa ma nie tylko znaczenie zdrowotne, lecz również wychowawcze, społeczne, rekreacyjne i integracyjne⁹.

Z badań Eurobarometru wynika, że w większość obywateli państw członkowskich nie uprawia żadnego sportu lub robi to bardzo rzadko. Według tego kryterium, Polska jest w grupie krajów, w których większość obywateli nie uprawia żadnego sportu (66%)¹⁰. Badania Eurobarometru wykazały także, że większość obywateli UE woli ćwiczenia na świeżym powietrzu niż wewnątrz obiektów sportowych, deklaruje, że uprawia sport lub inny rodzaj aktywności fizycznej w miejscach „nieformalnych”, takich jak parki lub inne miejsca na świeżym powietrzu¹¹.

Interesujące są opinie obywateli UE o stosunku władz lokalnych do aktywności fizycznej. Większość uważa, że władze lokalne umożliwiają aktywność fizyczną. Zaledwie w kilku państwach członkowskich ludzie nie są zadowoleni z działań władz lokalnych pod tym względem¹². Ponad połowa respondentów (54%) jest zdania, że władze lokalne wspierają aktywność fizyczną. Polska jest jednym z trzech państw UE, w których większość respondentów uznała, że władze lokalne nie robią wystarczająco dużo na rzecz uprawiania sportu i aktywności fizycznej (52%)¹³.

⁸ *Ibidem*, s. 2.

⁹ *Ibidem*, s. 3.

¹⁰ Badanie specjalne Eurobarometru nr 334/ seria badawcza 72.3, s. 10.

¹¹ *Ibidem*, s. 18.

¹² *Ibidem*, s. 36.

¹³ *Ibidem*, s. 47–48.

Odrębnym problemem jest wykorzystanie lokalnych obiektów. Dla wielu obywateli UE brak możliwości lokalnych nie jest powodem rezygnacji z aktywności fizycznej. Aż 54% respondentów przyznaje, że są lokalne obiekty, z których nie korzystają z braku czasu. Trzy czwarte respondentów jest zdania, że na ich terenie możliwa jest aktywność fizyczna¹⁴.

Do żadnych klubów sportowych, prozdrowotnych czy fitness nie należy 67% obywateli UE. Jedyne w dwóch krajach UE większość respondentów należy do klubów sportowych i fitness (kluby prozdrowotne, fitness, sportowe i społeczno-kulturalne uwzględniające element sportowy). W Niemczech tylko 39% nie należy do żadnego klubu, Austrii – 43%, Polsce – aż 87%¹⁵.

W unijnych krajach wiele osób wspiera społeczności lokalne, pracując jako wolontariusze przy organizacji i prowadzeniu zajęć sportowych. Swój czas na działania lokalne poświęca 7% respondentów, co trzeba uznać za znaczny odsetek. Dowodzi to, że sport w UE ma duże znaczenie społeczne, co jest szczególnie istotne w świetle nowych kompetencji w dziedzinie sportu, czyli obowiązku wspierania europejskich przedsięwzięć związanych ze sportem, z uwzględnieniem struktur sportowych opartych na wolontariacie¹⁶.

Zdaniem urzędników UE, wyrażonym w Wytycznych UE dotyczących aktywności fizycznej, „głównym celem polityki sportu opartej na propagowaniu aktywności fizycznej powinno być zwiększenie uczestnictwa w sporcie przedstawicieli wszystkich grup społecznych. Infrastruktura sportowa musi być ogólnodostępna dla wszystkich grup społecznych. Obejmuje to publiczne finansowanie budowy, renowacji, modernizacji oraz konserwacji obiektów sportowych i sprzętu sportowego, a także możliwości nieodpłatnego lub niedrogiego wykorzystania publicznych obiektów sportowych”¹⁷. Jednocześnie zaleca się, aby planując środki finansowe na promocję sportu wśród dzieci i młodzieży, uwzględniać liczbę mieszkańców. Ze środków publicznych powinna być finansowana ogólnodostępna infrastruktura sportowa, a nie kompleksy sportowe dla sportu wyczynowego. Polityka sportowej UE preferuje rozwój sportu dla

¹⁴ *Ibidem*, s. 42.

¹⁵ *Ibidem*, s. 22.

¹⁶ *Ibidem*, s. 58.

¹⁷ Wytyczne UE dotyczące aktywności fizycznej. Zalecane działania polityczne wspierające aktywność fizyczną wpływającą pozytywnie na zdrowie. Czwarty projekt skonsolidowany. Zatwierdzony przez grupę roboczą UE „Sport i Zdrowie” na zebraniu w dniu 25.09.2008 r., Bruksela 2008, s. 13.

wszystkich na szczeblu lokalnym i krajowym. Powinna być zachowana ciągłość między aktywnością fizyczną o małej intensywności a sportem wyczynowym. Podstawowe jest prawo dostępu do uprawiania sportu niezależnie od wieku, rasy, tożsamości etnicznej, klasy społecznej i płci. Polityka UE prowadzi zatem do zwiększania liczby osób uczestniczących w sporcie i podejmujących aktywność fizyczną, usuwania barier społecznych i środowiskowych, z uwzględnieniem niefavoryzowanych dotychczas grup społecznych¹⁸.

Realizacja założeń polityki sportowej jest uzależniona od działań czterech głównych grup podmiotów prowadzących politykę wobec sportu: rządy centralne, samorządy terytorialne, sektor sportu zorganizowanego oraz sektor sportu niezorganizowanego.

Rząd odgrywa główną rolę w dystrybucji środków, zarówno na inwestycje sportowe, jak i finansowanie organizacji sportowych. Oczywiście, zróżnicowanie pod tym względem w poszczególnych państwach UE jest znaczne. Rządy opracowują krajową politykę wobec sportu i aktywności fizycznej, wspierają samorządy i organizacje sportowe w zakresie inwestycji związanych z infrastrukturą sportu.

Samorządy regionalne i lokalne mają największe możliwości zarządzania publiczną infrastrukturą sportu i wywierają decydujący wpływ na dostępność obiektów sportowych dla lokalnej społeczności. Ich zadaniem jest także zachęcanie lokalnych społeczności do uprawiania sportu oraz uczestniczenia w imprezach sportowych i rekreacyjnych.

Sport zorganizowany tworzą różnego rodzaju stowarzyszenia, federacje, kluby itp., których statutowym celem jest współzawodnictwo sportowe, a także promowanie sportu dla wszystkich, prozdrowotnego stylu życia itp.

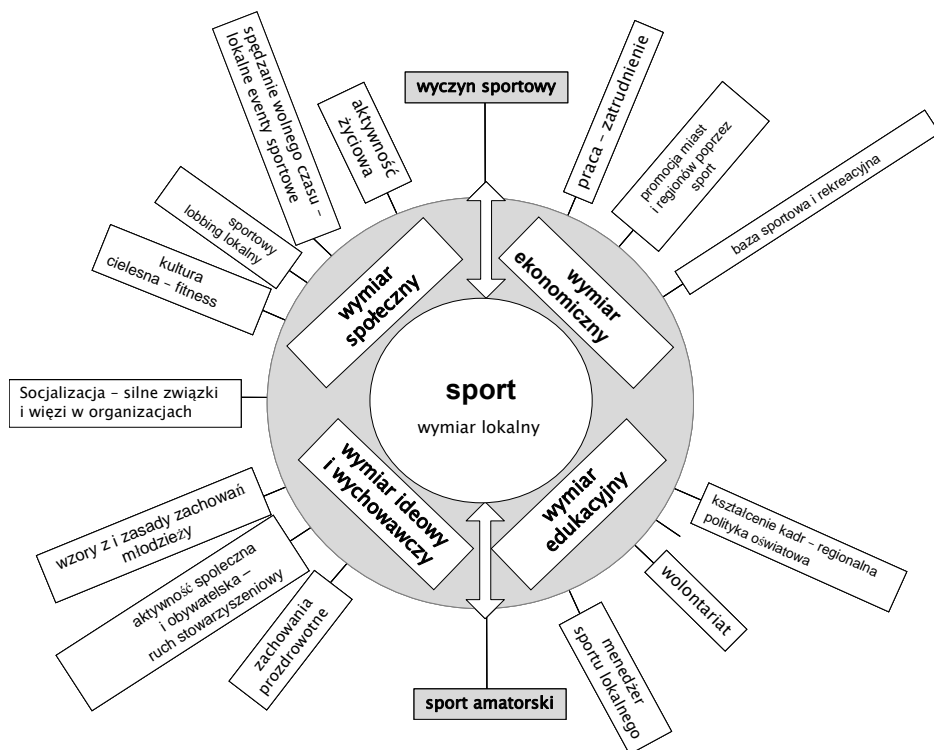
Niezorganizowany sport i aktywność fizyczna mają różne formy. Ważną rolę przypisuje się również indywidualnym zajęciom w ośrodkach fitness i wellness, a także uczestnictwu w różnego rodzaju sportach rekreacyjnych.

3. Lokalny wymiar sportu w Polsce

Transformacja społeczno-ekonomiczna w Polsce wprowadziła również fundamentalne zmiany w dziedzinie aktywności fizycznej społeczeństwa i spor-

¹⁸ *Ibidem.*

tu. Efektem przedłużonej transformacji połowy lat 90. ubiegłego wieku było dostosowywanie tej sfery działalności społecznej w Polsce do gospodarki rynkowej i standardów europejskich.

Rys. 3. Komponenty sportu w wymiarze lokalnym

Źródło: opracowanie własne.

Współczesny sport lokalny ma ważny wymiar społeczny (spędzanie wolnego czasu – lokalne eventy sportowe, wzory i zasady zachowań młodzieży, kultura cielesna – fitness, zachowania prozdrowotne, poprawa jakości życia, socjalizacja – silne związki i więzi w organizacjach sportowych, aktywność społeczna i obywatelska – ruch stowarzyszeniowy i wolontariat w sporcie, sportowy lobbing lokalny), ekonomiczny (praca – zatrudnienie, promocja miast i regionów przez sport, baza sportowa i rekreacyjna), edukacyjny (kształcenie kadr – regionalna polityka oświatowa, wolontariat, menedżer sportu lokalnego),

wychowawczy (aktywność społeczna i obywatelska, zachowania prozdrowotne, wzory i zasady zachowań młodzieży).

Rośnie znaczenie ekonomiczne sektora sportowego w gospodarce narodowej, ponieważ kumuluje przychody bezpośrednio wynikające z aktywności sportowej obywateli, produkcji sprzętu i odzieży sportowej, zysku mass mediów i gier (losowych i hazardu sportowego). Dodatkowo należy uwzględnić przychody z innych sektorów gospodarki narodowej, które wytwarzają produkty i usługi związane z działalnością sportową¹⁹. Przemysł sportowy wpływa na wzrost gospodarczy i zatrudnienie. Masowe imprezy sportowe wpływają na rozwój turystyki sportowej. Sport uwzględniano w celach strategii „Europa 2020”²⁰.

Według danych Rachunku satelitarnego sportu dla Polski udział sportu w gospodarce ogółem oszacowano na 20,7 mld zł, czyli około 2% PKB Polski w 2006 roku. Zatrudnienie związane ze sportem obliczono na poziomie 1,5% ogólnego zatrudnienia. Udział wydatków gospodarstw domowych na sport w wydatkach domowych wyniósł 1,2%, a eksport produktów i usług sportu oceniono na 0,9% eksportu ogółem. Wartość dodaną brutto generowaną przez sport oszacowano na poziomie 1,25% wartości dodanej brutto dla całej gospodarki, i była ona niższa niż w Austrii, na Cyprze i w Wielkiej Brytanii.

Tabela 1

Podstawowe wyniki *Rachunku satelitarnego sportu dla Polski za 2006 rok*

Wyszczególnienie	PKB sportu (zł)	Pracujący (osoby)
Wartość	20,7 mld	225,5 tys.
Udział w całości (%)	1,96	1,54

Źródło: opracowanie własne.

¹⁹ *Rachunek satelitarny sportu dla Polski*, raport wykonany na zlecenie i ze środków budżetowych Ministerstwa Sportu i Turystyki, Warszawa 2010, s. 7.

²⁰ Komunikat komisji do parlamentu europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów. Rozwijanie europejskiego wymiaru sportu. Bruksela 2011, s. 7–8.

Sport lokalny doceniany jest również jako czynnik przyspieszenia wzrostu gospodarczego i tworzenia miejsc pracy. Komisja Wspólnot Europejskich UE wyraziła pogląd, że sport może się przyczynić do tworzenia miejsc pracy oraz wzrostu i ożywienia gospodarczego, zwłaszcza na słabo rozwiniętych obszarach. Dzięki sportowi może następować włączenie społeczne²¹. Sport może być narzędziem rozwoju lokalnego i regionalnego, gospodarczej rewitalizacji miast lub rozwoju terenów wiejskich. Wraz z turystyką może stymulować rozbudowę infrastruktury przez łączenie wysiłków różnych podmiotów celem finansowania budowy obiektów sportowych i rekreacyjnych²².

Sport może sprzyjać procesom integracji, ułatwiać dialog międzykulturowy, być ważnym elementem programów dla imigrantów, a dla niepełnosprawnych odgrywać ważną rolę integracyjną i kompensacyjną²³. Sport umożliwia niwelowanie narodowych antagonizmów, także w regionach dotkniętych w przeszłości konfliktami²⁴.

Otwierają się duże możliwości wykorzystania przez lokalne i regionalne samorzady walorów edukacyjnych sportu, które w naturalny sposób łączą się z polityką oświatową i działaniami na rzecz jakości życia. Korzyścią będzie lepsza kondycja fizyczna społeczności, co może zmniejszyć wydatki na służbę zdrowia. Sport pozytywnie wpływa na środowisko – krajowe i lokalne organizacje sportowe uwzględniające cele ekologiczne mają na uwadze zrównoważony rozwój, a więc racjonalniejsze wykorzystanie zasobów naturalnych. Sport lokalny nie może jednak funkcjonować bez dużego zaangażowania władz i środków publicznych. Jest to zdanie również Komisji Wspólnot Europejskich, która popiera pomoc publiczną dla sportu²⁵.

W polskim modelu finansowania sportu źródłem finansowania jest sektor publiczny sportu. W strukturze wydatków publicznych znaczny udział mają jednostki samorządu terytorialnego – około 1/3 ogółu nakładów pochodzi

²¹ *Biała księga na temat sportu...*, s. 8.

²² Pomimo że zazwyczaj brakuje konkretnych i porównywalnych danych dotyczących gospodarczego znaczenia sportu, jest ono potwierdzone badaniami i analizami rachunków narodowych, aspektami gospodarczymi zakrojonych na szeroką skalę wydarzeń sportowych oraz kosztami braku aktywności fizycznej i starzenia się społeczeństwa. Badanie przedstawione podczas prezydencji austriackiej w 2006 r. sugeruje, że sport w szerszym znaczeniu wytworzył w 2004 r. wartość dodaną wysokości 407 mld euro. *Ibidem*, s. 11.

²³ *Ibidem*, s. 7.

²⁴ Komunikat komisji do parlamentu europejskiego..., s. 7.

²⁵ *Biała księga na temat sportu...*, s. 13.

z budżetu państwa i dopłat do stawek w grach losowych, będących monopolem państwa²⁶. Wspieranie sportu przez organy władzy publicznej poruszono w ustawie o sporcie, która nałożyła na organy władzy publicznej obowiązek tworzenia warunków, w tym organizacyjnych, sprzyjających rozwojowi sportu jako zadanie własne jednostek samorządu terytorialnego²⁷.

Gminy we współpracy z organami administracji rządowej, stowarzyszeniami, organizacjami i klubami sportowymi są zobowiązane do organizowania rekreacji i odpowiednich warunków materialno-technicznych do jej rozwoju przez popularyzację walorów rekreacji ruchowej, organizowanie zajęć, zawodów i imprez sportowo-rekreacyjnych, szkolenie kadry instruktorów i kierowanie ich do prowadzenia zajęć rekreacyjnych, tworzenie, utrzymywanie i udostępnianie bazy sportowo-rekreacyjnej²⁸.

W oficjalnym dokumencie, opracowanym przez Ministerstwo Sportu (obecnie Ministerstwo Sportu i Turystyki), jednym z głównych obszarów działania jest infrastruktura sportowa²⁹. W obszarze tym opracowano kilka zadań, z których najważniejsze to wypracowanie modelowych rozwiązań miejskich, gminnych i osiedlowych ośrodków sportu; kontynuacja programu rozwoju inwestycji o szczególnym znaczeniu dla sportu; wdrażanie programu rozwoju infrastruktury sportowo-rekreacyjnej w województwach; budowa ogólnodostępnych, wielofunkcyjnych boisk sportowych dla dzieci i młodzieży; budowa sali gimnastycznej w każdej gminie; budowa pływalni w każdym powiecie; promocja najefektywniejszych rozwiązań technicznych w budownictwie sportowym; budowa Narodowego Centrum Sportu.

Jednym z udanych programów rządu i samorządów lokalnych jest program *Moje boisko – Orlik 2012*. Program wdrożono w grudniu 2007 roku, jego głównym założeniem jest projekt budowy 2012 nowoczesnych boisk sportowych do 2012 roku. Jest to jedno z największych przedsięwzięć infrastrukturalno-społecznych realizowanych w Polsce po 1989 roku.

²⁶ *Strategia rozwoju sportu w Polsce do roku 2015*, Ministerstwo Sportu, Warszawa 2007 r., s. 29.

²⁷ Ustawa z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie, DzU 2010 nr 127 poz. 857, rozdz. 6, art. 27.

²⁸ Zob. trzy ustawy kształtujące istniejący model samorządu terytorialnego w Polsce: Ustawa o samorządzie gminnym z 8.03.1990 r.; Ustawa o samorządzie powiatowym z 5.06.1998 r.; Ustawa o samorządzie województwa z 5.06.1998 r.

²⁹ *Strategia rozwoju sportu...*, s. 25–29.

Docenia się również duże możliwości promocji miast i gmin przez sport. Tworzone są nawet samodzielne stanowiska do spraw promocji przy urzędach miast. Przez sport mogą być także promowane przedsięwzięcia polityczne. W grudniu 2010 roku zawarto porozumienie między ministrem spraw zagranicznych a ministrem sportu i turystyki w sprawie współpracy i promocji polskiej prezydencji Rady Unii Europejskiej przez sport. Celem porozumienia jest wykorzystanie potencjału edukacyjnego, informacyjnego i promocyjnego sportu na rzecz upowszechniania wiedzy o polskim członkostwie w Unii Europejskiej.

Zakończenie

Współczesny sport jest bardzo różnorodny, a każda forma ma różne cele i środki realizacji – inny jest sport wyczynowy, a inny powszechny. Sport wyczynowy jest oparty na widowiskowości, komercjalizacji, uniwersalizmie i globalizacji. Kraje Unii Europejskiej są bardzo zainteresowane sportem, głównie uprawianym w strukturach sportu amatorskiego. Istnieje także powszechne przeświadczenie o zdrowotnym, wychowawczym, społecznym i integracyjnym znaczeniu sportu i innych form aktywności fizycznej.

Pomimo dużej różnorodności klubów sportowych i innych form organizacyjnych związanych z aktywnością fizyczną oraz doceniania znaczenia zdrowotnego, wychowawczego, społecznego i integracyjnego sportu i rekreacji, w większości państw członkowskich obywatele na ogół nie uprawiają żadnego sportu lub robią to sporadycznie. Niestety, Polska jest w grupie krajów, w których sport jest bardzo rzadko uprawiany. Dla władz lokalnych odpowiedzialnych za sport i aktywność ruchową ważna jest informacja o preferowaniu przez mieszkańców ćwiczeń na świeżym powietrzu, w miejscach „nieformalnych”. W większości państw UE obywatele są zadowoleni z działań władz lokalnych na rzecz zapewnienia możliwości uprawiania aktywności fizycznej, lecz polscy respondenci są zdania, że władze lokalne nie robią wystarczająco dużo w tym zakresie. Polska jest bowiem jednym z państw o najmniejszym odsetku osób należących do klubów sportowych.

Wśród wytycznych UE dotyczących aktywności fizycznej główne znaczenie mają dostęp do infrastruktury sportowej i, co ważne, możliwość nieodpłatnego lub niedrogiego wykorzystania publicznych obiektów sportowych.

W Polsce podejmuje się wiele działań, by udostępnić chętnym obiekty sportowe i rekreacyjne. W Strategii rozwoju sportu w Polsce do roku 2015 najważniejszym zagadnieniem jest rozbudowa infrastruktury sportowej. Realizowane są programy rozwoju infrastruktury sportowo-rekreacyjnej w województwach, budowane ogólnodostępne, wielofunkcyjne boiska sportowe dla dzieci i młodzieży, sale gimnastyczne w każdej gminie, a także pływalnie w każdym powiecie.

Literatura

- Badanie specjalne Eurobarometru nr 334/seria badawcza 72.3.
Biała księga na temat sportu, Komisja Wspólnot Europejskich, Bruksela 2007.
- Godlewski P., *Geneza i rozwój sportu spektakularnego (w europejskiej perspektywie)*, w: *Zarządzanie imprezami sportowo-rekreacyjnymi*, red. B. Ryba, Warszawa 2010.
- Godlewski P., *Podmiotowość sportu a procesy globalizacyjne*, w: *Podmiotowość w edukacji ery globalnego społeczeństwa informacyjnego*, red. K. Pająk, A. Zduniak, Warszawa–Poznań 2004.
- Godlewski P., *The Heterogeneous Nature of the History of Sport. A Look from the East*, w: *New Aspects of Sport History*, red. M. Lämmer, T. Terret, ISHPES – Studium 13/7, Köln 2007.
- Godlewski P., Polak E., *Subiectivity of Sport Globalization Processes*, w: *Sports Involvement in Changing Europe*, red. J. Kosiewicz, K. Obodyński, EASS, PTNKF, Rzeszów 2004.
- Jurek T., Godlewski P., *Efekty przeobrażeń w systemie sportu w Polsce i Niemczech po 1989 roku*, Gorzów Wlkp. 2006.
- Krawczyk Z., *Spoleczno-kulturowe wartości sportu w świetle badań empirycznych*, „Wychowanie Fizyczne i Sport” 1983, nr 3.
- Rachunek satelitarny sportu dla Polski*, raport wykonany na zlecenie i ze środków budżetowych Ministerstwa Sportu i Turystyki, Warszawa 2010.
- Strategia rozwoju sportu w Polsce do roku 2015*, Ministerstwo Sportu, Warszawa 2007.
- The Global Agenda 2009 (Globalny Plan 2009)*, World Economic Forums, Geneva 2009.

A GLOBAL AND LOCAL DIMENSION OF CONTEMPORARY SPORT

Summary

More than a billion people in the world practice or remain somehow in touch with sport. The popularity and universality of sport underlies its potential global and continent-wide. Sport generates about 2% of the GNP, while large sporting events have their invigorating influence on macro- and microeconomies.

Within heterogenic sport there are different forms of competition, various goals and various means of achieving them. Contemporary performance sport is based on four major pillars: pageantry, commercialisation, universalism and globalisation.

In the European Union member states sport arouses large interest. Mostly this is reflected in amateur movements, yet the significance of professional sport is on the rise.

In Poland this sphere of social activity is undergoing a switch-over to market economies and European standards. In sport policy priority is attached to developing local sport in: social, economic and educational spheres. Local sport should be treated as a factor accelerating economic growth and promoting creation of new work places, especially as a tool of urban revitalisation or of development of rural areas.

Translated by Piotr Godlewski